

Posudek dizertační práce „Zdravotní stav populací neolitu a eneolitu na základě studia kosterního materiálu z Čech.“ doktoranda Mgr. Andreje Shbata, studenta postgraduálního doktorského studia biomedicíny 1. LF Univerzity Karlovy.

Mgr. Andrej Shbat zahájil doktorské studium na 1. LF v září 2007 v oboru studia „Dějiny lékařství.“ Soustředil se na studium kosterního materiálu neolitu a eneolitu Čech. Částečné výsledky prezentoval během šesti let studia na čtyřech mezinárodních konferencích a ve dvou odborných článcích.

Výše uvedená práce zahrnuje studium 307 jedinců z osmi pohřebišť kultur staršího a pozdního eneolitu Čech. Pro srovnání výšky postavy a srovnání výskytu anemických kosterních projevů autorovi sloužilo pohřebiště kultury zvoncových pohárů Hoštice I za Hanou na Moravě, publikované doc. Drozdovou. Osa práce je sestavena na důkazu a vyvracení šesti hypotéz, týkající se: 1. rozdílu výšky postavy kultury zvoncových pohárů v Čechách a na Moravě, 2. zdravotního stavu kultury zvoncových pohárů a šnůrové keramiky, 3. srovnání patologických lézí a stravy u kultury zvoncových pohárů v Čechách a na Moravě, 4. srovnání životního stylu kultur staršího a mladšího eneolitu v Čechách, 5. srovnání patologických lézí a zubních kazů v zemědělském a pastveckém prostředí, 6. výšky postavy ve starším a mladším eneolitu v Čechách a na Moravě.

Důležitými poznatkami bylo zjištění statisticky významného rozdílu mezi jedinci kultury zvoncových pohárů v Čechách a na Moravě, s nízkou tělesnou výškou v Čechách (průměr 167 cm u mužů) oproti Moravě (průměr 173 cm). Odhad dožití na Moravě u uvedené kultury byl 30,2 let, v Čechách 19,6 let (po korelací 21,9 let)

V eneolitických Čechách při mezikulturním srovnání autor zjistil, že výška jedinců kultury šnůrové keramiky byla větší než u zvoncových pohárů a že jedinci této kultury se dožívali vyššího věku.

Zdravotní stav popisovaných populací se autor pokusil zhodnotit pomocí „Health Indexu,“ indexu zdraví beroucího úvahu výšku postavy a šest patologických kategorií.

Při takto zvolených kriteriích zdravotní stav se ukázal v eneolitických Čechách nejlepší u jedinců kultury šnůrové keramiky.

Analýza pěti případů osteoplastických nárůstů na viscerálních stranách u jedinců zvoncových pohárů v Kněževsi a Radovesicích autora vedla ke spolupráci s badateli na Univerzitě v Birminghamu, kteří prokázali tekutou chromatografickou analýzou přítomnost mykolové kyseliny nacházející se v membráně mykobakterií a svědčící o velice pravděpodobné mykobakteriální infekci.

Autor se pokusil vysvětlit vyšší dětskou úmrtnost u kultury zvoncových pohárů v Čechách v souvislosti s tuberkulózou, s jejím rozšířením v daném území a čase a bere ji za jednu z hlavních příčin nízkého věku dožití u kultury zvoncových pohárů. Jako příklad udává pohřebiště v Radovesicích, kde léze na žebrech byly u 3 z 5 jedinců. Autor dokládá, že podmínky v eneolitických Čechách pro kulturu zvoncových pohárů nejsou tak příhodné jako na Moravě, kde došlo k její populační expanzi a je evidentní, že s prostředím v české kotlině se lépe sžila kultura šnůrové keramiky.

Vzhledem k tomu, jakým způsobem Mgr. Shbat uchopil téma práce a použil moderních metod k průkazu hypotéz doporučuji výše uvedenou práci k obhajobě.

18.2. 2013

Školitel : doc. MUDr. Václav Smrčka, CSc